

שם הכלי: כלי להערכת תקשורת קדם מילולית (Pre Verbal Communication Schedule) PVCS

פותח בשנת: 1987, על ידי: קיירמן ורייד (Kiernan & Reid, 1987)

תורגם לעברית בשנת: 1993 על ידי: דרומי (1993)

1	מטרת הכלי	להעריך את התקשורת הקדם מילולית של הילד
2	סוג כלי המחקר	כלי תצפיתי
3	אוכלוסיית היעד	פעוטות עם תסמונת דאון
4	אופי הדיווח	תצפית
5	מבנה הכלי והשימוש בו	<p>הכלי בנוי כשאלון ומחולק לארבע רמות תפקוד תקשורתיות, הבאות לידי ביטוי בשלושה-עשר תחומי אבחון. ארבע רמות התפקוד הן:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. תנאים מקדימים לתקשורת – יכולות המהוות תנאים מקדימים להתפתחות שפה ותקשורת: קשר-עין, שימוש ברמזים חזותיים, יחסי-גומלין חברתיים, הבעת רגשות, חיקוי מוטורי, חיקוי קולי, תקשורת באמצעות הגוף והבנת תקשורת לא מילולית. 2. תקשורת קדם-מילית – אמצעים תקשורתיים שונים שאינם פורמאליים: תקשורת באמצעות חפצים ותמונות, תקשורת באמצעות הצבעה, תקשורת באמצעות מחוות, שימוש תקשורתי בצלילים. אמצעים אלה משמשים את האדם לשם השפעה על סביבתו, כלומר, תקשורת מכוונת. 3. הבנת שפה – יכולת הפעוט להבין תקשורת פורמאלית. 4. הבעת שפה – יכולת הפעוט ליצור אמצעים פורמאליים לתקשורת, כלומר, הפקת מילים. <p>כל אחד מתחומי האבחון כולל רשימה לפי סדר התפתחותי של התנהגויות. בכל תחום ישנו סולם של. על הבודק לצפות בפעוט ולהעריך את תדירות כל אחת מהתנהגויות.</p>
6	סוג סולם המדידה	<p>תדירות ההתנהגות אצל הפעוט: 4- תמיד, 3- לעיתים קרובות, 2- לעיתים רחוקות, 1- בכלל לא בכל רמת תפקוד (למעט רמת התפקוד הרביעית) תחילה חושב ציון על-פי ממוצע של ההתנהגויות באותה רמה. על-כן, טווח הציון האפשרי הוא בין 1 (יכולת תקשורתית נמוכה) ל- 4 (יכולת תקשורתית גבוהה). לצורך סטנדרדיזציה הוחלפו הציונים לאחוזים. משום כך, הטווח הוא בין 0 (יכולת תקשורתית נמוכה) ל- 100 (יכולת תקשורתית גבוהה). ברמת התפקוד הרביעית- הבעת שפה, חושב הציון על-פי מספר המילים שהפעוט יודע לומר.</p>
7	אורך הכלי	13 תחומי אבחון, כאשר בכל תחום מספר פריטים
8	מהימנות	<p>טווח העקביות הפנימית של הכלי נע בין 0.71 ל- 0.88, למעט מדד הבעת רגשות, בו נמצאה עקביות נמוכה יותר (0.57). (סובלמן-רוזנטל, 1999). העקביות הפנימית על-פי α של קרונברך של תנאים מוקדמים לתקשורת היא $\alpha = 0.89$. ושל תקשורת קדם מילולית היא $\alpha = 0.67$. מעיון במתאמים בין תתי המבחנים לבין הציון הכולל של רמת התפקוד "תקשורת קדם מילולית", עולה שנת מבחן "תקשורת באמצעות חפצים ותמונות" הינו בעל מתאם נמוך מאוד עם הציון הכללי ($r = 0.08$). על-כן, הורדתו של תת מבחן זה, העלתה את ה- α ל- 0.75</p>
9	תקיפות	לא צויינה

רשימת מחקרי קרן של"ם אשר עשו שימוש בכלי:

מק"ט	שם המחקר
547	ברנס-בלנגה איה (2006). אינטראקציה אם-פעוט והתפתחות מיומנויות תקשורת ושפה אצל פעוטות עם תסמונת דאון. אונ' בר אילן. תואר שני. מנחה: ד"ר רוזנטל ורדה.

כלי להערכת תקשורת קדם מילולית PVCS

קיירמן ורייד (Kiernan & Reid, 1987)

סמן x במקום המתאים בהתאם לשכיחות הופעת התגובה אצל הילד.

רמת תפקוד ראשונה: תנאים מקדימים לתקשורת

א. קשר עין

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. מגיב על-ידי מצמוץ או תנועת עיניים למראה יד העוברת לפניו.
				2. ממקד מבטו בחפץ קבוע.
				3. מפנה מבטו לחפץ חדש המופיע בשדה הראיה.
				4. עוקב אחרי חפצים נעים.
				5. מפנה מבטו לדמות חדשה המופיעה בשדה הראיה שלו.
				6. עוקב אחר דמות נעה.
				7. יוצר קשר עין עם אדם אשר נמצא עימו באינטראקציה.
				8. עוקב אחר תנועות פה והבעות פנים של אדם הנמצא עימו באינטראקציה.
				9. מתיק מבטו מדובר לדובר.

הערות:

ב. שימוש ברמזים ויזואליים

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. מזהה דמויות וחפצים:

				<p>א. מזהה דמויות הקרובות לו (למשל, הורים ואחים) ומגיב אליהם באופן שונה מאשר לדמויות בלתי מוכרות.</p> <p>ב. מזהה חפצים על-פי שימושם ועושה פעולה כלשהי הקשורה לחפץ (למשל, מסייע אוטו צעצוע, מקפיץ או מגלגל כדור).</p> <p>אילו? _____</p>
				2. מגלה עניין בתמונות
				3. מזהה בתמונות את בני משפחתו (למשל, הורים ואחים) ומגיב אליהם באופן שונה מאשר לתמונות של דמויות בלתי מוכרות.
				4. משתמש ברמזים ויזואליים במשחקי התאמה:
				א. מתאים חפץ לחפץ.
				ב. מתאים חפץ לתמונה.
				ג. מתאים תמונת חפץ לתמונה אחרת של אותו החפץ.

הערות: _____

ג. אינטראקציה חברתית

תיאור התנהגויות	תמיד	לעתים קרובות	לעתים רחוקות	אף פעם לא
1. מגיב לאנשים בסביבתו (מחייך או מפסיק לבכות וכו').				
2. מגיב לאנשים בסביבתו באופן שונה מאשר לדמויות זרות (למשל, מחייך, מתקרב או מראה התרגשות).				
3. מתקרב ונוגע באנשים על מנת לקבל תשומת לב.				
4. משתתף במשחקים חברתיים (למשל, מוחא כפיים כשמעודדים אותו לעשות זאת או מנפנף לשלום על יד הדלת). אילו? _____				

				<p>5. משתתף במשחקים חברתיים (למשל, משחק ה"קוקו" או "ידיים למעלה"):</p> <p>א. יוזם. ב. לוקח תור. אילו? _____</p>
				<p>6. יוזם משחקי "כאילו" עם חפצים (למשל, מאכיל את הבובה או משכיב אותה לישון). אילו? _____</p>
				<p>7. משתתף במשחקי "כאילו" חברתיים (למשל, מאכיל בכפית את האם או האב). אילו? _____</p>

הערות: _____

ד. הבעת רגשות

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. צוחק או מחייך כשהוא נינוח או שמח.
				2. בוכה במצבי אי נוחות או כאב.
				3. מביע כאב או תסכול באמצעים שונים (למשל, בהבעות פנים או בהפקות קוליות).
				4. מראה גילויים של התנהגות תוקפנית.
				5. מחייך, מחבק או מנשק אנשים:
				א. לשם יצירת קשר. ב. באופן אקראי וללא משמעות.

הערות: _____

ה. חיקוי מוטורי

תיאור התנהגויות	תמיד	לעתים קרובות	לעתים רחוקות	אף פעם לא
1. מחקה הכנסת חפצים למיכל.				
2. מחקה דפיקות ידיים על השולחן.				
3. מחקה מחיאות כפיים.				
4. מחקה נקישות על שולחן עם עפרון.				
5. מחקה "ידיים על הראש".				
6. מחקה הנפת יד לשלום.				
7. נעמד או מתיישב כחיקוי.				
8. מחקה הוצאת לשון.				
9. מחקה תנועות לשון. אילו? _____				
10. מחקה תנועות שפתיים (למשל, נשיפה).				
11. מחקה פעולה פשוטה (למשל, החזקת שפופרת טלפון ליד האוזן או נענוע בובה).				
12. מחקה רצף של פעולות (למשל, רחיצת בובה והשכבתה לישון).				

הערות: _____

ו. חיקוי ווקלי

בסעיף זה יש להתייחס גם להבחנות הבאות: 1. בין ניסיון לחיקוי (ג) לבין חיקוי מדויק (ח). 2. בין חיקוי כפוי (כ) לחיקוי ספונטני (ס).

הקף בעיגול את האותיות המתאימות וסמן (א), בהתאם לשכיחות הופעת ההתנהגות.

תמיד	לעתים קרובות	לעתים רחוקות	אף פעם לא	תיאור התנהגויות
				1. מגיב לדמות מדברת בניסיון להפיק קולות. (ג, ח / כ, ס)
				2. מחקה צלילי דיבור המופקים על-ידי מבוגר: א. מחקה תנועה אחת בלבד. (ג, ח / כ, ס) אילו? _____
				ב. מחקה הברה המכילה עיצור אחד (למשל, ma, pa, ba) (ג, ח / כ, ס) אילו? _____
				ג. מחקה הברה מוכפלת המכילה עיצור אחד (למשל, ma-ma-ma, pa-pa-pa) (ג, ח / כ, ס) אילו? _____
				ד. מחקה מגוון הברות (למשל, ba-la-ba-la). (ג, ח / כ, ס) אילו? _____
				ה. מחקה רצף של שתי הברות או יותר, הכוללות מגוון תנועות עם אותו עיצור (למשל, ti-ta-ti-ta). (ג, ח / כ, ס) אילו? _____
				ו. מחקה רצף של שתי הברות או יותר, הכוללות מגוון עיצורים ותנועות עם אותו עיצור (למשל, ba-bu או ti-ta-ti-ta) (ג, ח / כ, ס) אילו? _____
				3. מחקה קולות של חיות או קולות האופייניים לצעצועים (למשל, "ברררר..." לאוטו). (ג, ח / כ, ס) אילו? _____
				4. מחקה עקומות אינטונציה. (ג, ח / כ, ס) אילו? _____
				5. מחקה מילים הנאמרות לו. (ג, ח / כ, ס) אילו? _____

הערות: _____

ז. תקשורת באמצעות הגוף

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. משתף פעולה בפעילויות שונות (למשל, מושיט רגליים כשנועלים לו נעליים או מושיט ידיים כשרוחצים לו ידיים).
				2. מתנגד לפעילות כלשהי (למשל, משתטח על הרצפה או מקשיח ידיו כשמלבישים אותו).
				3. דוחף את ידו של האדם, כשאינו מעוניין בעזרתו או בהתערבותו.
				4. דוחף או מושך אדם כדי להביאו לכך שילך למקום כלשהו או כדי להביא חפץ מסוים (למשל, הילד דוחף את היד של המבוגר לעבר מדף גבוה, כשהוא רוצה חפץ כלשהו מהמדף).
				5. מביא חפצים למבוגר ומשתמש בו לצורך תפעול החפץ (למשל, נותן קופסה למבוגר ומסובב את יד המבוגר כדי לפתוח את הקופסה).

הערות: _____

ח. הבנת תקשורת לא מילולית

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. לוקח חפץ המוצע לו.
				2. מחזיק בידו של אדם.

				3. מגיב בהתרחקות מאדם המושיט לו את ידיו בציפייה שיבוא אליו (במטרה להביע בכך את סירובו).
				4. עוקב ומסתכל אחר הצבעה של אדם אחר : א. על חפץ קרוב או תמונה בספר. ב. על חפץ רחוק או בתמונה במרחק של שני מטר.
				5. נמנע מקשר עין או מהסתכלות בחפצים או תמונות, עוצם עיניו כשהוא לא מוכן להסתכל. אילו? _____
				6. מבצע הוראות פשוטות שניתנות בגיטות ולא בדיבור (למשל, "בוא הנה", "שב", "לך"). אילו? _____
				7. מושיט חפץ בתגובה לשאלה "איפה?" הנשאלת באמצעות גיטות. אילו? _____
				8. מצביע על פריטים מוכרים בספר תמונות כשנשאל עליהם (למשל, "איפה בובה?"). אילו פריטים? _____
				9. מגיב בצורה מתאימה לשאלות רוטיניות (למשל, "איפה הנעליים שלך?", "איך עושה חתול?"). אילו שאלות? _____

רמת תפקוד שניה : תקשורת קדם-מילולית

ט. תקשורת באמצעות חפצים או תמונות

תיאור התנהגויות	תמיד	לעתים קרובות	לעתים רחוקות	אף פעם לא
1. משתמש בחפצים כדי להפעיל אדם אחר (למשל, נותן כוס כשהוא רוצה לשתות, או מפתח כשהוא רוצה שיפתחו לו את הדלת). אילו? _____				

				2. מראה חפץ או תמונה על מנת להתייחס לקיומו של חפץ אחר (למשל, מראה מכונית צעצוע או מצביע עליה כדי לספר על מכונית אמיתית שראה). אילו? _____
				3. מגיב לחפץ או לתמונה על-ידי ג'יסטה או פנטומימה במטרה לתאר אותם או אירועים הקשורות בהם. אילו? _____

הערות: _____

י. תקשורת באמצעות ג'סטות

בסעיף זה הכוונה בכל המקרים ליצירה ספונטנית של ג'סטות.

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. מושיט ידיים כדי שירימו אותו.
				2. חוזר על חלק פעולה שנעשתה על-ידי אדם אחר כדי להביע רצון לחזרה על אותה פעולה (למשל, מניע את אצבעותיו כשמבקש דגדוג).
				3. מנענע ראשו או משתמש בג'יסטה אחרת בכוונה לומר "לא". איזה? _____
				4. מנענע ראשו או משתמש בג'יסטה אחרת בכוונה לומר "כן". איזה? _____
				5. עושה תנועות שלום: א. כשאדם או חפץ נעלמו משדה הראיה. ב. לפני שהוא או אדם אחר עוזבים את החדר.

				<p>6. משתמש ברפרטואר קבוע של ג'סטות להבעת צרכים בסיסיים (למשל מראה בג'סטה "רוצה לשתות" או "כואב לי"). אילו? _____</p>
				<p>7. מסב תשומת לב לנוכחותו של חפץ או אדם באמצעות ג'סטות (למשל, עושה ג'סטה של חתול כדי להסב תשומת לב לנוכחותו של חתול). אילו? _____</p>
				<p>8. מייצר מגוון של ג'סטות בודדות להבעת כוונות תקשורתיות שונות (למשל, עושה ג'סטה של "אוי יו יו" למראה בובה שנשברה, לסירוב משתמש בג'סטה של "לא רוצה"). אילו? _____</p>
				<p>9. מייצר סדרה של ג'סטות בודדות שונות כדי להבהיר את עצמו (למשל, כשרוצה לשתות, מראה תנועה של שתייה בכוס. אם אינו מובן, מצביע לפיו או עושה תנועה של "ברז"). אילו? _____</p>
				<p>10. משתמש ברצף של ג'סטות או פנטומימה לשם תאור מורכב (למשל, כשרואה בקבוק שנפל מייצר רצף ג'סטות של "בקבוק", אח"כ "נפל", ולבסוף, "אוי אוי אוי" או כשרואה תמונת בית, מספר ברצף ג'סטות על ביקור אצל סבא וסבתא). אילו? _____</p>

הערות: _____

יא. תקשורת באמצעות הצבעה

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. מנסה לגעת בחפץ או בתמונה שרוצה, אך אינו מסתכל לעבר האדם הנמצא עימו באותה סיטואציה.
				2. מרים חפץ ומראה לאדם הנמצא עימו.
				3. מנסה לגעת בחפץ או בתמונה שהוא רוצה ואחר כך מסתכל אל האדם הנמצא עימו באינטראקציה.
				4. נותן חפץ לאדם הנמצא עימו לשם יצירת תקשורת.
				5. מסתכל בחפץ שבו הוא מעוניין ואחר כך מסתכל אל האדם הנמצא עימו ואל החפץ לסירוגין, עד שהאדם נענה לו.
				6. מצביע לעבר חפצים מרוחקים כדי להסב תשומת לב אליהם.
				7. מצביע בידו לעבר חפץ מרוחק שבו הוא מעוניין ומסתכל לעבר האדם הנמצא עימו ולעבר החפץ לסירוגין.
				8. מצביע על חפץ כשפניו מביעות שאלה, על מנת לקבל תשובה.

הערות: _____

יב. שימוש תקשורתי בצלילים

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. מפיק קולות על מנת להסב את תשומת ליבם של אנשים הנמצאים רחוק ממנו.
				2. מתקרב לדמות ומפיק קולות כדי לעורר תשומת לב.
				3. לוקח תור ב"שיחה" באמצעות הפקת קולות: א. הפקות השונות הצלילי המבוגר. ב. הפקות הדומות לצלילי המבוגר.

				4. מפיך קולות עקביים מסוימים כדי לבקש התנהגות (למשל, כדי שייקחו אותו על הידיים או כדי להשיג חפץ). אילו? _____
				5. מפיך קולות עקביים מסוימים על מנת להביע סירוב או דחייה. אילו? _____
				6. מפיך קולות עקביים מסוימים כדי להסב תשומת לב לחפצים או תמונות (למשל, מצביע ואומר "דה דה דה"). אילו? _____
				7. מפיך קולות עקביים מסוימים תוך כדי הבעת שאלה בפניו. במטרה לשאול לשמו של חפץ. אילו? _____

הערות: _____

רמת תפקוד שלישית: הבנת שפה

יג. הבנת שפה

אף פעם לא	לעתים רחוקות	לעתים קרובות	תמיד	תיאור התנהגויות
				1. מגיב כשקוראים לו בשמו.
				2. מגיב לביטוי מילולי או לשיר בחיפוש אחר החפץ עליו מדובר בביטוי או בשיר (למשל, לביטוי "תיק תק" הוא מסתכל על שרון הקיר). אילו? _____
				3. מפסיק פעילות כשאומרים לו "לא", "די".

				<p>4. נותן או מצביע על חפץ בתגובה לבקשה או שאלה, כאשר מספר חפצים מונחים לפניו (למשל, "איפה הכלב?" או "תן לי כלב", כאשר כדור, בובה וכלב מונחים לפניו). אילו חפצים? _____</p>
				<p>5. מגיב להוראות מילוליות פשוטות המוצגות רק בדיבור או בתקשורת סימולטנית וללא ג'סטות (למשל, "בוא הנה", "מחא כפיים"). אילו הוראות? _____</p>
				<p>6. מצביע על איברי גופו כשמבקשים ממנו (למשל, "איפה אף?"). אילו איברים? _____</p>
				<p>7. מצביע או הולך לעבר אדם מוכר לאחר שקוראים לו בשמו או בתגובה לשאלה (למשל, "איפה אבא?" או "איפה רותי?"). אילו אנשים? _____</p>

הערות: _____

רמת תפקוד רביעית: הבעת שפה

י.ד. הבעה במילים

פרטי את המילים שהילד משתמש בהן ובאילו סיטואציות הוא משתמש בהן.

מילים

המילה	הסיטואציה
1.	
2.	
3.	
4.	

	.5
	.6
	.7
	.8
	.9
	.10
	.11
	.12